

«А вось Міхась Лынькоў, высокі, спакойны, бадай што вечна з папярсоаю ў руках. Ён гаворыць мала, больш слухае другіх, бо таксама нетутэйшы, з Бабруйска. За плячыма ў яго, мабыць, ужо добры стаж нейкай немалой работы, бо выглядае ён стала, спрактыкавана, ды і шынель, што сядзіць на ім вельмі ж па-цывільнаму, проста як знак біяграфіі, дадае гэтай сталасці».

Так пісаў пра сваю першую сустрэчу з Міхасём Лыньковым у далёкіх 1920-х у будынку Інстытута беларускай культуры пісьменнік Янка Скрыган. Ужо тады Міхась Лынькоў быў персонай заўважнай і ўплывовай.

Нарачанскі чараўнік

А нарадзіўся ён 120 год таму ў вёсцы Зазыбы Віцебскага павета. Бацька ягоны быў чыгуначнікам, таму свайго самага вядомага героя, Міколку-паравоза, Міхась Лынькоў спісваў з сябе.

Давайце ўспомнім цікавыя факты пра гэтага чалавека.

Вершы пачаў пісаць у Чырвонай Арміі

Рагачоўскую настаўніцкую семінарыю Міхась Лынькоў скончыў у 1917 годзе — якраз перад рэвалюцыяй. Вядома, малады настаўнік не мог застацца ў баку ад падзей. У 1918-м ён трапляе ў партызанскі атрад, затым — у Чырвоную Армію. Там і пачаў пісаць вершы. Першая публікацыя з’явілася ў 1919 годзе.

Напісаў для газеты «Камуніст» паўтары сотні фельетонаў

Пасля дэмабілізацыі Лынькоў патрапіў на працу ў бабруйскую газету «Камуніст». Але сутыкнуўся не толькі з паззіяй, але і з жыццёвай прозай. Пакуль ваяваў, памерлі і бацька, і маці, трэба было глядзець малодшых брата і сястру. Лынькоў пасля згадае, што надрукаваў у сваёй газеце «багата розных артыкулаў і заметак. І, відаць, сотні паўтары фельетонаў на розныя злабадзённыя тэмы». Найбольш часта падпісваўся «Міхась Васілёк». Дарэчы, матэрыялы ў газеце друкаваліся на чатырох мовах — беларускай, рускай, ідыш і украінскай.

Быў адным з заснавальнікаў «Маладняка»

За журналістыкай Лынькоў не забываецца на літаратуру. Ён быў адным з шасці маладых літаратараў, якія 28 лістапада 1923 года ў клубе Камуністычнага інтэрнацыянала моладзі на вуліцы Інтэрнацыянальнай у Мінску заснавалі літаратурнае аб’яднанне «Маладняк». Пра гэтую падзею Лынькоў згадаваў: «Шумела брацця, шумела». У Бабруйску пры газеце «Камуніст» Лынькоў арганізаваў філіял «Маладняка», які, зразумела, і ўзначаліў.

Першую жонку забілі фашысты

У 1927 годзе Міхась Лынькоў ажаніўся з настаўніцай Ханай Абрамаўнай Аранковай са Свержаня, дзе нейкі час працаваў настаўнікам. Нарадзіўся сын Марык. Па ўспамінах сяброў, менавіта Хана Абрамаўна падштурхоўвала Лынькова да творчасці, рэдагавала ягоныя апавяданні, падказвала тэмы. Апавяданне «Гой», якое лічаць першым значным творам Лынькова, мае аўтабіяграфічны характар — пра каханне яўрэйскай дзяўчыны да беларускага хлопца. Падчас вайны Лынькоў, старшыня Саюза пісьменнікаў БССР, быў эвакуіраваны і прызначаны рэдактарам франтавой

газеты «За Савецкую Беларусь». А ў верасні 1941-га ягоную жонку і сына, якія паехалі ў Старадарожскі раён пагасціць да сваякоў, расстралялі немцы. Знік на фронце без вестак і малодшы брат Міхася Лынькова Рыгор, пэат і перакладчык. Лынькоў пасля вайны ажаніўся зноў, але сваіх дзяцей у яго больш не было. Выхоўвалі з другой жонкай Соф’яй Захараўнай прыёмных. Значную частку сваіх зберажэнняў Міхась Лынькоў адпісаў дзіцячаму дому.

Заказаў «звартотны пераклад» верша Купалы

Калі Лынькоў працаваў у газеце «За Савецкую Беларусь», папрасіў Пімена Панчанку і Максіма Танка перакласці рускі пераклад верша Янкі Купалы «Беларускім партызанам» назад на беларускую мову, таму што не было магчымасці знайсці беларускамоўны арыгінал. І «звартотны пераклад», надрукаваны 7 кастрычніка 1941 года, доўгі час прымаўся за гэты арыгінал.

У творчасці Міхася Лынькова адбілася гора, перажытае ім падчас вайны.

Любіў раскладаць вогнішчы і фатаграфіаваць скрозь агонь

Янка Скрыган успамінае, што калі Міхась Лынькоў прыязджаў у дом творчасці ў Каралішчавічы, адрозна раскладаў на палянцы перад домам вогнішча.

«...Лынькоўскі агонь — гэта рытуал, чарадзейства, гіпноз. Можна падбіраць бог ведае колькі высокіх словаў, але яны мала перададуць адчуванне сапраўднага набажэнства, якому аддавалася ў такія часіны ўся істота Міхася Лынькова. Усё жыло ў нейкім узнёсла-зачараваным руху: вочы, твар, пастава ў бронзавых водблісках полымя». А яшчэ Лынькоў любіў фатаграфіаваць

скрозь агонь. Сябры называлі яго нарачанскім чараўніком — той меў на Нарачы лецішча, дзе абавязкова разводзіў сваё чарадзейнае вогнішча.

Раман «Векапомныя дні» быў бязлітасна скарачаны

Статус патрабаваў грунтоўных твораў, перажытае падчас вайны патрабавала асэнсавання, і Лынькоў напісаў маштабны раман «Векапомныя дні» пра партызанскі рух. Рэдагаваць яго даручылі выдатнаму стылісту Янку Скрыгану, які прайшоў сталінскія лагеры і нядаўна вярнуўся з высылкі. Скрыган спалохаўся. Такі мэтр! Акадэмік, дырэктар Інстытута літаратуры, мовы і мастацтва Акадэміі навук БССР! Да таго ж раман на чатыры ці пяць кніг і чытаецца, мякка кажучы, сумна. Лынькоў, ведаючы свае недахопы, сказаў рэдактару: «Гэты мой раман-эпапея, а калі сказаць высокім шцілем, раман-агулея, пісаўся мнозі леты і зімы, і натуральна, што ён высіліў мяне да крывінкі. Я, уюнаш, добра разумею, што там будзе многа лішніцы і ты не будзеш ведаць, што з ёю рабіць. А мне якраз і трэба, каб ты не баяўся». Скрыган «падціснуў» раман добра.

Міхась Лынькоў памёр 21 верасня 1971 года, пахаваны на Усходніх могілках Мінска.

Людміла РУБЛЕЎСКАЯ.
cultura@sb.by

